

Drugs in het jeugdhuis?

Het opstarten van een drugsbeleid
op maat van jeugdhuizen

Valentijn Seys

Eindwerk tot het bekomen van de graad van
Bachelor in de Maatschappelijke Veiligheid

ACADEMIEJAAR 2006-2007
KATHO DEPARTEMENT IPSOC

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Situering	4
1.2	Probleemstelling	5
1.3	Opbouw.....	7
1.4	Dankwoord	8
2	Literatuurstudie	9
2.1	Drugsgebruik bij jongeren.....	9
2.1.1	<i>Wat zijn drugs?</i>	9
2.1.2	<i>Drugs en de wet</i>	10
2.1.3	<i>Jongeren en drugs</i>	11
2.1.4	<i>Het Mens, Milieu en Middel model</i>	13
2.1.5	<i>Fasen van verslaving</i>	14
2.2	Wat is een drugsbeleid?.....	15
2.3	Het jeugdhuiswerk	17
2.3.1	<i>Wat is een jeugdhuis?</i>	17
2.3.2	<i>Structuur van het jeugdhuis</i>	18
2.3.3	<i>Jeugdhuis als jeugdwerkinitiatief</i>	19
2.3.4	<i>Bezoekers jeugthuizen</i>	20
2.3.5	<i>Preventieve rol van het jeugdhuis</i>	21
2.4	Belang van drugspreventie in het jeugdhuis.....	22
3	Praktijkstudie	24
3.1	Inleiding	24
3.2	Jeugthuizen Kortrijk	25
3.2.1	<i>Onderzoeksopzet</i>	25
3.2.2	<i>Resultaten bevraging Kortrijkse jeugthuizen</i>	26
3.2.3	<i>Overleg partners</i>	27
3.2.4	<i>Overleg jeugthuizen</i>	28
3.2.5	<i>Besluit</i>	28
3.3	Drugsconvenant Dendermonde	29
3.4	Verplicht drugsbeleid Oostende	29
3.5	Drugsbeleid Wevelgem	30
4	Conclusies	31
4.1	Een drugsbeleid op maat van de jeugthuizen.....	31
4.2	'Light' drugsbeleid.....	32
4.2.1	<i>Het bepalen van een visie</i>	34
4.2.2	<i>Grenzen en maatregelen tabel</i>	35
4.3	Rol van een stad of gemeente	37
5	Kritische reflecties	39

5.1	Kritische reflecties 'light' drugsbeleid	39
5.2	Kritische reflecties onderzoek Kortrijkse jeugthuizen	40
6	Bibliografie	41
6.1	Boeken, bijdragen uit boeken en tijdschriften.....	41
6.2	Internetbronnen	42
6.3	Andere bronnen.....	43
7	Bijlagen.....	44
7.1	Bijlage 1: het stellingenspel en sangria aan de costa del sol.....	44
7.1.1	<i>Het stellingenspel</i>	<i>44</i>
7.1.2	<i>Sangria aan de costa del sol: een oefening in gevaarlijk gedrag.....</i>	<i>45</i>
7.2	Bijlage 2: vragenlijst onderzoek Kortrijkse jeugthuizen.....	47
7.3	Bijlage 3: sjabloon light drugsbeleid	51
7.4	Bijlage 4: een fictief ingevuld sjabloon	52
7.4.1	<i>Visie jeugdhuis betreffende drugsgebruik</i>	<i>52</i>
7.4.2	<i>Wat bij overtreding?.....</i>	<i>52</i>

1 Inleiding

1.1 Situering

Een jeugdhuis is een plaats waar jongeren onder andere kunnen experimenteren met muziek, fuiven en kunst. Toch is het noodzakelijk dat een jeugdhuis deze experimenteerruimte gaat begrenzen. De wettelijke bepalingen rond drugsgebruik vormen een deel van deze grenzen. Zo is gebruik of dealen van cannabis en andere drugs verboden in het jeugdhuis. Het is zeker nuttig dat jeugdhuizen reflecteren hoe men zal handelen als zich eventueel (drugs)problemen voordoen in het jeugdhuis. Een drugsbeleid kan hierop antwoorden bieden.

Dit wetenschappelijk artikel is tot stand gekomen vanuit de stage die ik liep bij de drugspreventiedienst van stad Kortrijk. Deze dienst biedt ondersteuning en begeleiding bij de opstart van een drugsbeleid in verschillende sectoren. Momenteel wordt dergelijk beleid hoofdzakelijk opgestart in de Kortrijkse scholen. De drugspreventiedienst wil de jongeren ook bereiken in hun vrije tijd en vroeg zich af of jeugdhuizen interesse hebben om een drugsbeleid op te stellen.

In het kader van deze stageopdracht werd een bevraging uitgevoerd in de dertien Kortrijkse jeugdhuizen. Eén van de conclusies van dit onderzoek, was dat bepaalde jeugdhuizen geïnteresseerd waren om dergelijk beleid op te starten, maar niet bereid waren om hieraan veel tijd te besteden. De slotsom was dat er een tekort is aan een hanteerbare manier om dergelijk beleid op te starten. Daarom werd een 'light' drugsbeleid uitgewerkt, die verder in het artikel beschreven wordt.

1.2 Probleemstelling

Experimenteren en uitproberen wordt aanzien als eigen aan 'de jeugd van tegenwoordig'. Eén van de zaken waarmee men in contact kan komen tijdens het experimenteren zijn drugs. Dit kan zowel tijdens de vrije tijd als op school. Heel wat scholen hebben een drugsbeleid opgesteld om een gepast antwoord te kunnen bieden op problemen die volgen uit drugsgebruik. Ook voor de vrije tijd sector is het aangeraden een dergelijk beleid op te maken.

Een jeugdhuis is geen eiland. Het is dan ook niet ondenkbaar dat men vroeg of laat met illegale middelen in aanraking komt. Meestal weten jeugdhuismedewerkers niet op welke manier men hier gepast kan op reageren¹. Vaak wordt dan ook vanuit een paniecreactie gehandeld, omdat men niet voorbereid is op dergelijke problemen. Bij het uitwerken van een drugsbeleid zal het jeugdhuis bewust stil staan bij de mogelijkheid dat dergelijke problemen kunnen voorkomen en reflecteren over hoe men hierop zal reageren. Problemen met legale drugs, zoals overmatig alcoholgebruik mag men hierbij niet uit het oog verliezen.

Ook is mogelijk dat de jongeren met hun (drugs)problemen naar de jeugdhuismedewerkers stappen. Jongeren voelen zich namelijk thuis in het jeugdhuis en hebben een vertrouwensrelatie met de medewerkers. Meestal is er bij deze laatstgenoemden onvoldoende kennis voorhanden of beschikt men niet over de nodige vaardigheden om hiermee om te gaan. Bepaalde jeugdhuisen in Vlaanderen ondernamen preventieve acties omtrent het thema drugs. Vaak gaat het echter om losstaande initiatieven, die volgens de literatuur weinig effect hebben². Bij de opstart van een drugsbeleid is het nuttig dat jeugdhuisen ook gaan reflecteren over de preventieve acties die men kan ondernemen.

Omtrent het opstarten van dergelijk beleid in jeugdhuisen bestaat literatuur en handleidingen. Vaak blijken de aangereikte werkvormen zeer uitgebreid en niet hanteerbaar voor de (vrijwillige) medewerkers van de jeugdhuisen. In dit artikel gaan we op zoek naar hoe men een drugsbeleid kan opstarten op maat van de jeugdhuisen.

¹ KEERSMAEKERS R. *Drugs in het jeugdhuis, hoe deal je ermee?* VAD, Brussel, 1995.

² ANSOMS S. *Een lokaal alcohol- en drugsbeleid: op elk vlak de juiste aanpak – het jeugdwerk, VAD, Brussel, 1998.*

Verder stellen we ons de vraag welke rol een stad of gemeente kan opnemen bij het opstarten van een drugsbeleid in een jeugdhuis. Is het aan te raden dergelijk beleid te verplichten? Moet er een convenant afgesloten worden met alle jeugthuizen? Hoe kan een jeugdhuis een drugspreventieve rol innemen?

1.3 Opbouw

Deze bijdrage bestaat uit vier grote delen. Het eerste deel bevat een literatuurstudie omtrent de thema's jongeren en drugs en beschrijft wat een drugsbeleid in een jeugdhuis inhoudt. Het tweede deel bespreekt het empirische onderzoek dat werd uitgevoerd in de Kortrijkse jeugthuizen. Hoofddoelstelling van dit onderzoek was om na te gaan of de Kortrijkse jeugthuizen bereid zijn om een drugsbeleid op te starten. Verder bekijken we in het tweede deel drie casussen van steden of gemeentes die een drugsbeleid hebben opgestart in de jeugthuizen die zich op hun grondgebied bevinden. In het derde en vierde deel worden respectievelijk de conclusies en kritische reflecties van deze bijdrage beschreven.

1.4 Dankwoord

Deze Bachelorproef vormt de afsluiter van mijn driejarige opleiding Maatschappelijke Veiligheid. Ik wil graag enkele mensen bedanken die het mogelijk maakten mijn opleiding en deze bachelorproef tot een goed einde te brengen.

Eerst wil ik mijn ouders en mijn vriendin Leen bedanken voor hun steun en geduld tijdens de opleiding en de opmaak van deze bijdrage.

Vervolgens wil ik Björn Van Hamme (werkbegeleider stage) en Stefaan Pleysier (begeleider bachelorproef) bedanken voor hun ondersteuning tijdens het opstellen van deze bachelorproef. Hannelore Verzele wil ik graag bedanken voor de begeleiding tijdens mijn stageperiode. Ook naar alle docenten van de opleiding Bachelor in de Maatschappelijke Veiligheid wil ik graag een woord van dank richten. Graag wil ik ook de partners bedanken die tijdens mijn stage het project rond een drugsbeleid in de Kortrijkse jeugdhuisen ondersteund hebben.

Verder wil ik iedereen bedanken waar ik terecht kon voor meer informatie. Ik denk hierbij aan Lennert Deleu van Formaat, Tina Van Haevere van VAD, de verschillende gemeentes die ik contacteerde, en de jeugdhuisen die mij te woord stonden.

2 Literatuurstudie

2.1 Drugsgebruik bij jongeren

In dit hoofdstuk wordt de leefwereld van jongeren beschreven in relatie met drugsgebruik. In wat volgt wordt geen uitgebreide omschrijving gegeven van wat drugs is en welke soorten er bestaan, maar werd enkel de informatie opgenomen die belangrijk is binnen de doelstellingen van dit artikel.

2.1.1 *Wat zijn drugs?*

Drugs zijn alle scheikundige of psychotrope stoffen die op een bepaalde wijze worden ingenomen (eten, slikken, snuiven,...) en die een invloed hebben op het centrale zenuwstelsel³. Hierdoor beïnvloeden ze de gevoelens, de waarnemingen, het gedrag en het bewustzijn van de gebruiker. Er bestaan veel stoffen die aan bovenstaande definitie voldoen en niet verboden zijn. We denken hierbij aan koffie, sigaretten, alcohol, slaappillen,... Drugs worden doorgaans ingedeeld volgens hun effect in de categorieën verdovende, stimulerende of bewustzijnsveranderende middelen.

In bepaalde literatuur wordt niet enkel over producten gesproken die als drugs kunnen werken, maar ook over bezigheden. Voorbeelden hiervan zijn gokken, internetten, gamen,...

³ GODERIS P. & BAERT H. *Samen aan de drugs...preventie. Handleiding voor een gemeentelijk drugspreventiebeleid*, Provinciebestuur West-Vlaanderen, Brugge, 1996.
DOM G. *Drug-skenner. Wat iedereen moet weten over drugs, tabak, alcohol en medecijnen*. Epo, Berchem, 2000.

2.1.2 Drugs en de wet

Sinds 2003 is de wet op verdovende middelen, die dateert van 1921, gewijzigd⁴. Er wordt nu een onderscheid gemaakt tussen cannabis en andere illegale drugs. Cannabis blijft een illegale drug, maar er is sprake van decriminalisering. Het bezitten, verkopen, aankopen en invoeren van andere illegale drugs blijft sowieso verboden.

Omtrent het gebruik van cannabis door minderjarigen bestaat geen discussie, het blijft verboden. In de praktijk wordt opgemerkt dat bij bepaalde jongeren onduidelijkheid bestaat aangaande de drugswet. Omtrent de nieuwe drugswet van 2003 bestond heel wat discussie en de wet onderging enkele wijzigingen. Nu is het zo dat wanneer een meerderjarige in het bezit is van een kleine hoeveelheid cannabis voor persoonlijk gebruik⁵ er waarschijnlijk geen proces verbaal wordt opgesteld, maar een politionele registratie⁶. Dit is het geval indien er geen bewijzen zijn van verzwarende omstandigheden. Een belangrijk voorbeeld, voor dit artikel, van verzwarende omstandigheid is het gebruiken of dealen van cannabis in aanwezigheid van minderjarigen of het aanzetten van minderjarigen tot cannabisgebruik. Cannabisgebruik in het jeugdhuis is met andere woorden verboden omdat in deze ruimte meestal minderjarigen vertoeven. Het rijden onder invloed van cannabis en cannabis dealen blijven ook voor meerderjarigen verboden.

Het is ook wettelijk bepaald, als iemand illegale drugs gebruikt in een bepaald lokaal, dat de uitbater veroordeeld kan worden wegens het ter beschikking stellen van een lokaal voor drugsgebruik. De uitbater kan voor de strafrechter gebracht worden en het lokaal kan worden gesloten. Dit geldt ook voor jeugdhuizen.

⁴ VAN CAUWENBERGHE K. & BERGHMANS M. *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs in het jeugdwerk*, VAD, Brussel, 2005.
MATTHYS F. *Wetgeving illegale drugs*, VAD, www.vad.be, 2006.

⁵ Persoonlijk gebruik wordt gelijk gesteld aan 1 plant of 3 gram cannabis.

⁶ Een politionele registratie wordt ook vereenvoudigd proces verbaal genoemd. Hierin wordt onder andere de plaats en datum van de feiten, aard van de feiten en de volledige identiteit van de dader genoteerd. Een politionele registratie wordt niet overgemaakt aan het parket.

Niet alle drugs zijn verboden in België (bijvoorbeeld alcohol en tabak). Toch is het zo dat ook hieromtrent enkele wetten bestaan, die gevolgen hebben voor de jeugdhuisen. Zo is het verboden alcoholische dranken te schenken aan personen jonger dan 16 jaar. Ook het schenken van sterke drank aan min 18-jarigen is verboden. Wat velen niet weten is dat de zogenaamde alcoholpops ook sterke drank bevatten.

2.1.3 Jongeren en drugs

De jeugdfase werd vroeger beschouwd als een overgangperiode van kind naar volwassene⁷. Tegenwoordig wordt de jeugdfase aanzien als een afzonderlijke levensperiode waarbij jongeren twee ontwikkelingsfasen doorgaan. In de eerste plaats moet men proberen los te komen van de ouders en een persoonlijke levensstijl ontwikkelen. Ten tweede moet men streven naar een aanvaarde plaats in het netwerk van sociale verhoudingen. Belangrijk hierbij is dat de jongeren kansen krijgt om een eigen identiteit uit te bouwen.

In een periode van veranderingen op onder andere psychologisch, biologisch, en sociaal vlak moet de jongere zijn mogelijkheden trachten te ontplooien. Door contact met anderen ontwikkelt de jongere een eigen levensstijl. Experimenteren hoort bij het volwassen worden en daardoor worden jongeren aanzien als risicogroep wat drugsgebruik betreft. Zelf iets uitproberen, ervaringen opdoen (wat is leuk, lekker, ontspannend,...) en de grenzen leren kennen is nodig om een eigen persoonlijkheid te ontwikkelen. De jongere experimenteert met zelfstandigheid, beslissingen nemen, seksualiteit, muziekstijl, uiterlijk,... en misschien ook met (legale) drugs.

Het streven naar onafhankelijkheid is zeer belangrijk tijdens de adolescentieperiode. Men gaat zich dan ook identificeren met leeftijdsgenoten binnen de eigen leefwereld. Samenhangendheid en vriendschappen vormen hierbij de centrale waarden. Normen en waarden van het gezin verliezen hun greep en worden vervangen door deze van de peergroep⁸. De vriendengroep vormt dan ook een veilige omgeving om te experimenteren.

⁷ KEERSMAEKERS K. *De achtergrond op de voorgrond*, VAD, Brussel, 1995.

VANHUELE H. *Drugsbeleid op school: een hulpmiddel voor het verantwoord leren omgaan met het drugthema*. In: *Handboek leerlingenbegeleiding*, afl. 34, november 2001.

⁸ Onder de peergroep verstaan we de groep van gelijkgestemden die in belangrijke mate het sociale netwerk van de jongere vormt.

Daarenboven heeft de adolescent nood aan kicks die bewondering van de groep tot gevolg hebben. Zo kan het gebruiken van drugs in groep een gevoel van verbondenheid creëren doordat men samen iets doet wat niet mag.

Heel wat jongeren houden het echter bij experimenteren met drugs of gebruiken gedurende een bepaalde periode. Soms behoort drugsgebruik tot de cultuur van uitgaande jongeren, waardoor het in de ogen van jongeren niet als probleemgedrag wordt aanzien.

De VAD, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugsproblemen, geeft aan dat de meeste jongeren illegale drugs gebruiken vanuit een behoefte om grenzen te verleggen, te experimenteren met nieuwe vormen van gedrag en om nieuwe waarden en normen te ontwikkelen. De jongeren zelf geven nieuwsgierigheid, ontspannen, aanvaarding in de vriendengroep en het bewijzen van hun zelfstandigheid op als voornaamste redenen om te experimenteren met illegale drugs.

In de literatuur wordt aangegeven dat er soms heel verschillende en tegenstrijdige motieven zijn voor drugsgebruik bij jongeren⁹. Enerzijds gebruiken jongeren drugs om hun zelfstandigheid te bewijzen en om zich af te zetten tegen ouders en andere autoriteiten. Anderzijds blijkt dat jongeren ook heel vaak het drugsgebruik van hun ouders en andere belangrijke derden gaan imiteren. Dit is vooral het geval voor het gebruik van alcohol, tabak en medicatie.

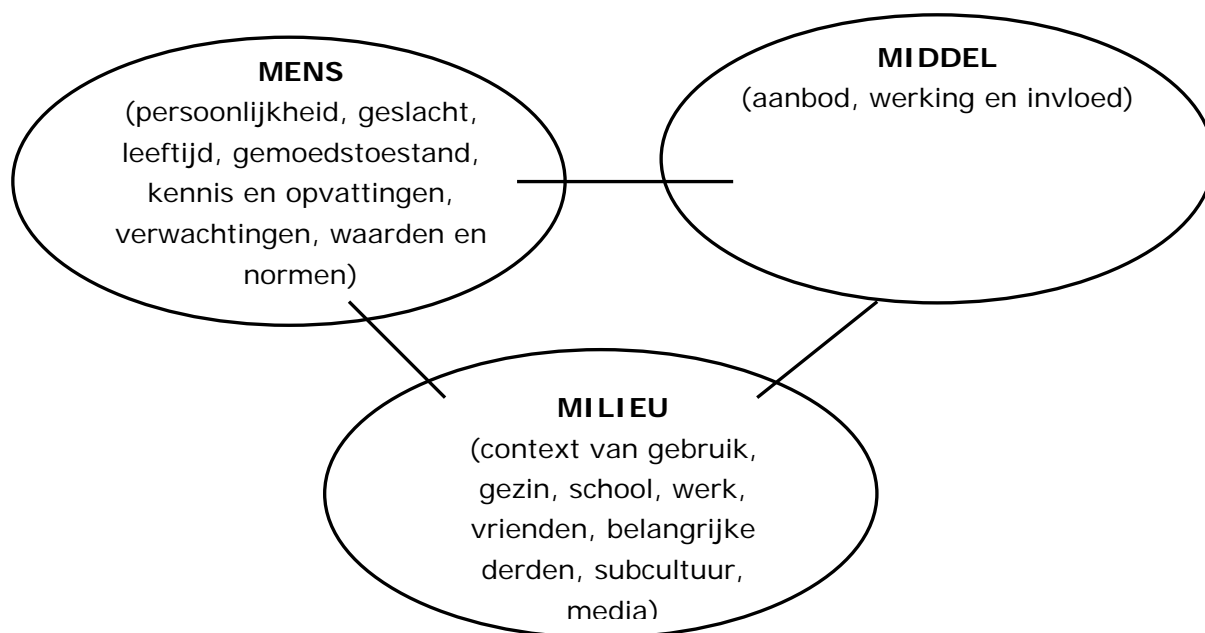
Ook de consumptiemaatschappij heeft een grote invloed op de leefwereld van jongeren. Men wordt voortdurend overspoeld met producten die het leven makkelijker en aangenamer maken. Reclame benadrukt de verhoogde aandacht voor uiterlijk, het lichamelijke en de tendens tot onmiddellijke behoeftebevrediging. Er bestaat voor elk ongemak een middel om het op te lossen. Naast het thuismilieu en de school kan het jeugdwerk voor heel wat alternatieven zorgen voor de consumptiemaatschappij.

⁹ VANHUELE H. *Drugsbeleid op school: een hulpmiddel voor het verantwoord leren omgaan met het drugthema*. In: *Handboek leerlingenbegeleiding*, afl. 34, november 2001.

2.1.4 Het Mens, Milieu en Middel model

Een eenduidige reden geven waarom jongeren drugs gebruiken is niet mogelijk. Vaak spelen een veelheid aan factoren een rol. In de literatuur wordt verwezen naar de kernwoorden *mens, middel en milieu*, die in interactie met elkaar staan en bepalen of iemand al dan niet een bepaald middel (problematisch) gaat gebruiken¹⁰.

Figuur 1: Illustratie MMM model¹¹

¹⁰ VANHUELE H. *Drugsbeleid op school: een hulpmiddel voor het verantwoord leren omgaan met het drugthema*, In: *Handboek leerlingenbegeleiding*, afl. 34, november 2001.
GODERIS P. & BAERT H. *Samen aan de drugs...preventie. Handleiding voor een gemeentelijk drugspreventiebeleid*, Provinciebestuur West-Vlaanderen, Brugge, 1996.
ANSOMS S. *Drugs etc. Achtergrondinformatie*, VAD, Brussel, 2003.

¹¹ ANSOMS S. *Drugs etc. Achtergrondinformatie*, VAD, Brussel, 2003, p. 18.

2.1.5 Fasen van verslaving

Niet elk drugsgebruik mondt uit in verslaving¹². Doorgaans onderscheidt men in het verloop van het drugsgebruik een viertal stadia. De eerste fase omvat een kennismaking met drugs en is een fase van experimenteren. In de tweede fase spreekt men van regelmatig gebruik en in de derde fase van overmatig gebruik. De vierde fase is er een van verslaving.

Ruim veertig jaar geleden werd de stepping-stone-theorie geformuleerd¹³. Deze theorie gaat ervan uit dat cannabisgebruik leidt tot het gebruik van zwaardere drugs. Men geeft aan dat het lichaam door het gebruik van cannabis nood heeft aan meer en zwaardere drugs. De stepping-stone-theorie is echter volledig achterhaald. In praktijk blijkt dan een groot deel van de cannabisgebruikers er voor hun dertigste mee stopt en nooit in contact komt met andere illegale drugs. De recentere Gateway theorie bestempelt cannabis als toegangspoort voor andere illegale drugs. Onderzoek geeft aan dat, hoe vaker men cannabis gebruikt, hoe groter de kans is dat men tot andere illegale drugs overgaat. Ook blijkt dat, hoe jonger men aan cannabis begint, hoe groter de kans is dat men later met drugsproblemen te maken krijgt.

¹² VANHUELE H. *Drugsbeleid op school: een hulpmiddel voor het verantwoord leren omgaan met het drugthema*. In: *Handboek leerlingenbegeleiding*, afl. 34, november 2001.
GODERIS P. & BAERT H. *Samen aan de drugs...preventie*. Handleiding voor een gemeentelijk drugspreventiebeleid. Provinciebestuur West-Vlaanderen, Brugge, 1996.
ANSOMS S. *Drugs etc. Achtergrondinformatie*. VAD, Brussel, 2003.

¹³ MATTHYS F. *Actualiteit*, VAD, www.vad.be, 2006.
ANSOMS S. *Veelgevraagd. Klopt de stepping-stone-theorie?* VAD, www.druglijn.be, 2003.

2.2 Wat is een drugsbeleid?¹⁴

In wat volgt wordt kort weergegeven wat een drugsbeleid is. Voorafgaand wordt opgemerkt dat men spreekt over een 'drugs'beleid. We mogen echter niet uit het oog verliezen dat alcohol een (hard)drugs is. Daarom is het aan te raden ook alcohol op te nemen in het drugsbeleid.

De VAD definieert een drugsbeleid als "een geheel van gezamenlijke opvattingen rond alcohol en andere drugs vanuit het jeugdhuis en van standpunten die door alle medewerkers van het jeugdhuis wordt gedragen"¹⁵. In een drugsbeleidsplan wordt dus de visie van het jeugdhuis ten opzichte van drugsgebruik in het jeugdhuis vastlegd. Via een drugsbeleid bereidt het jeugdhuis zich voor op eventuele drugsproblemen in de toekomst.

Persoonlijke meningen rond het gebruik van drugs horen niet thuis in een drugsbeleidsplan, wel de algemene visie van het jeugdhuis ten opzichte van drugsgebruik. Het opstellen, invoeren en toepassen van een dergelijk beleid heeft vooral te maken met vertrouwen en communicatie, niet zozeer met repressie. Een drugsbeleid moet geen gedetailleerde reglementen bevatten want dit werkt weinig effectief¹⁶. Het moet eerder een praktisch werkinstrument zijn die beschrijft hoe men kan omgaan met eventuele (drugs)problemen in het jeugdhuis. Dergelijk beleid biedt geen pasklare oplossingen, maar kan voor zowel jeugdhuismedewerkers als voor bezoekers een houvast betekenen. Zo zal niet vanuit een paniecreactie gereageerd worden als zich problemen voordoen, maar op een eenduidige manier. Ook zal elke jeugdhuismedewerker op dezelfde manier reageren op probleemsituaties. Bij het opstellen moet uiteraard rekening worden gehouden met de wettelijke bepalingen¹⁷.

¹⁴ KEERSMAEKERS K. *Drugs in het jeugdhuis, hoe deal je ermee?* VAD, Brussel, 1995.
ANSOMS S. *Drugs in de jeugdbeweging, hoe deal je ermee?* VAD, www.drugsinbeweging.be, 2003.
ANSOMS S. *Een lokaal alcohol- en drugsbeleid: op elk vlak de juiste aanpak – het jeugdwerk*, VAD, Brussel 1998.

¹⁵ KEERSMAEKERS K. *Drugs in het jeugdhuis, hoe deal je ermee?* VAD, Brussel, 1995, p. 4.

¹⁶ Formaat VZW. *Cannabis in het jeugdhuis*, Formaat, Antwerpen, brochure in opmaak, 2007.

¹⁷ Meer informatie omtrent de wettelijke bepalingen kan u vinden op pagina 8, punt 2.1.2 *Drugs en de wet*.

De VAD en Formaat¹⁸ geven aan dat een drugsbeleid regelmatig geëvalueerd en bijgestuurd moet worden. De kern of raad van bestuur kan bijvoorbeeld jaarlijks bespreken of het beleid nog actueel is. Zo kunnen zich wetswijzigingen voorgedaan hebben.

Probleemsituaties vermijden is trouwens in het voordeel van het jeugdhuis zelf. Een jeugdhuis kan immers door het alcohol- en drugsgebruik in problemen geraken: dit kan op wettelijk (bvb. aanwezigheid van dealers), financieel (bvb. diefstal in het jeugdhuis) en psychosociaal (bvb. agressief gedrag van de gebruiker) vlak. De kans bestaat dat de sfeer in het jeugdhuis hierdoor ernstig verziekt wordt, en het jeugdhuis het etiket van 'drugskot' opgeplakt krijgt. Eenmaal een slechte naam is het moeilijk om hiervan af te raken. Een drugsbeleid kan voorkomen dat het jeugdhuis een slechte naam krijgt.

Het opstellen van een drugsbeleid komt positief over naar de buitenwereld. Ouders van jeugdhuisbezoekers en buurtbewoners hebben bepaalde verwachtingen van het jeugdhuis. Mede door het opstellen van een drugsbeleid kan men inspelen op deze verwachtingen.

Uit de literatuur blijkt dat eenmalige initiatieven het complexe kluwen van alcohol- en drugsgebruik niet of nauwelijks beïnvloeden¹⁹. Enkel een geïntegreerde werking op langere termijn maakt een globale beïnvloeding mogelijk.

Zowel de VAD als Formaat geven aan dat een drugsbeleid belangrijk is in een jeugdhuis²⁰. De VAD werkte in 1995 een draaiboek uit voor het opstellen van een beleid rond alcohol en andere drugs in het jeugdhuis. De aangereikte werkwijze is uitgebreid en niet up-to-date. De VAD werkt momenteel aan een nieuw draaiboek in samenwerking met Formaat. Eventueel kan men beroep doen op de conclusies en de werkwijze om tot een 'light' drugsbeleid te komen, die in deze bijdrage aan bod komen.

¹⁸ Formaat is een fusie van de vroegere jeugdhuiscoepels VFJ en JGM. Jeugdhuisen kunnen zich aansluiten bij hen. Formaat biedt onder andere ondersteuning, begeleiding, kadervormingen, belangenbehartiging,...

¹⁹ ANSOMS S. *Een lokaal alcohol- en drugsbeleid: op elk vlak de juiste aanpak – het jeugdwerk*, VAD, Brussel 1998.

²⁰ KEERSMAEKERS K. *Drugs in het jeugdhuis, hoe deal je ermee?* VAD, Brussel, 1995.
Formaat VZW. *Cannabis in het jeugdhuis*, Formaat, Antwerpen, brochure in opmaak, 2007.

2.3 Het jeugdhuiswerk

Elk jeugdhuis heeft een eigen unieke werking. Daarom is het niet eenvoudig één definitie te geven van wat een jeugdhuiswerk inhoudt. In wat volgt geven we enkele gemeenschappelijke kenmerken waar elk jeugdhuis aan voldoet.

2.3.1 Wat is een jeugdhuis?

Formaat, dé jeugdhuiscoepel in Vlaanderen, definieert een jeugdhuis als “*een permanent beschikbaar gebouw waar jongeren tussen veertien en vijfentwintig jaar terechtkunnen in hun vrije tijd*”²¹. In andere literatuur hanteert men zestien jaar als minimumgrens voor bezoekers. Een jeugdhuis is dus een ontmoetingsplaats voor jongeren, zonder onderscheid qua ras, geslacht, seksuele geaardheid,.. Het is een vrijetijdsruimte waarin ontmoeting, recreatie, vorming en informatie worden geïntegreerd. Het biedt een antwoord op de behoefte aan sociaal contact en vrijheid van jongeren, binnen hun eigen subcultuur en vormt een alternatief voor commerciële handelszaken²².

Een jeugdhuis is meerdere dagen per week open en er worden vrijetijdsactiviteiten georganiseerd voor en door jongeren. Voorbeelden hiervan zijn optredens, fuiven, vormingsavonden, filmavonden,... In een jeugdhuis worden geen commerciële doeleinden nagestreefd en worden democratische prijzen gehanteerd. Een bezoeker is er niet verplicht om iets te consumeren.

Er zijn jeugdhuisen die zich richten naar een bepaalde doelgroep (vb: allochtonen, mentaal gehandicapten, bepaald muziekgenre,...). Uit het onderzoek dat uitgevoerd werd in de Kortrijkse jeugdhuisen bleek dat bepaalde jeugdhuisen vooral bezoekers over de vloer krijgen die ook aangesloten zijn bij een jeugdbeweging uit de buurt.

²¹ MEERS J. *Gemeentewijzer: het jeugdhuis als partner in het gemeentelijk jeugdwerkbeleidsplan*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuisen, Antwerpen, 2001. p. 5.

²² MEERS J. *Gemeentewijzer: het jeugdhuis als partner in het gemeentelijk jeugdwerkbeleidsplan*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuisen, Antwerpen, 2001.
MEERS J. *Leidraad voor jeugdhuisen*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuisen, Antwerpen, 2000.
FRANS J. & HAEPERS T. & LYBAERT C. *Lang leve het jeugdhuis! Een werkboek over het beheren en organiseren van een jeugdhuis*, Jongerengemeenschappen, Kipdorp, 1997.

2.3.2 Structuur van het jeugdhuis

De meeste jeugdhuisen hanteren een vzw structuur²³. Hierdoor wordt het jeugdhuis als rechtspersoon aanzien, wat voordelen biedt. Zo wordt een denkbeeldige muur opgezet tussen de individuele verantwoordelijkheid en het vermogen van de bestuurders en dat van het jeugdhuis. Ook kan het jeugdhuis als rechtspersoon een eigen patrimonium opbouwen.

Een jeugdhuis is er voor en door jongeren, dit wordt best weerspiegeld in de structuur en samenstelling van de vzw (bvb. in de raad van bestuur). De dagelijkse werking van het jeugdhuis wordt meestal gedragen door vrijwillige medewerkers. Uit de literatuur blijkt dat de engagementen van dergelijke medewerkers meestal kort van duur zijn. Dit kan onder andere een negatieve invloed hebben op de continuïteit van de werking.

Bepaalde jeugdhuisen worden ondersteund door een beroepskracht. Het is niet de bedoeling dat deze persoon de stuwende kracht van het jeugdhuis wordt, dit blijft een taak van de jongeren zelf. De beroepskracht kan wel de praktische (het organiseren van activiteiten, de barwerking,..) en administratieve taken uitvoeren.

De meeste jeugdhuisen werken met een vaste kern. Deze staat in voor de planning, organisatie en evaluatie van de activiteiten. Bij grotere jeugdhuisen wordt de werking vaak uitgebreid met een aantal vaste of losse werkgroepen.

Meestal hanteert een jeugdhuis een lidkaartsysteem. Dit systeem heeft als voordeel dat er een goede communicatie is tussen de leden. Zo kan men bijvoorbeeld een digitale nieuwsbrief sturen die een overzicht biedt van de activiteiten die doorgaan in het jeugdhuis. Een lidkaart kan voor de leden ook voordelen bieden zoals korting tijdens activiteiten of een gratis drankje op hun verjaardag. Het kan een laagdrempelige manier zijn om jongeren tot de werking te betrekken. Zo krijgt men meer interesse in het jeugdhuiswerk en bestaat de mogelijkheid dat men er zich meer voor zal engageren.

²³ MEERS J. *Leidraad voor jeugdhuisen*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuisen, 2000.
PRIMS H. *VZW zakhandboekje*, Kluwer, Mechelen, 2006.

2.3.3 Jeugdhuis als jeugdwerkinitiatief

Volgens jeugdhuisgroep Formaat biedt een jeugdhuis de jongeren ruimte om te experimenteren met bijvoorbeeld het dragen van verantwoordelijkheid, vergaderen, geldbeheer,...²⁴ Jongeren leren er opkomen voor zichzelf, eigen grenzen verleggen, samenwerken, samenleven en samen beslissingen nemen. Het slagen en mislukken beïnvloedt de ontplooiing van jongeren op een positieve manier. Via jeugdwerk leert men een aantal zaken die in het latere leven noodzakelijk zijn. De jongeren leren er heel wat over zichzelf, de anderen en de maatschappij. Het jeugdhuis is een experimenteerruimte waar de jongere buiten de controle van volwassenen zelf vorm kan geven aan vrije tijd. Ook educatie is belangrijk in het jeugdhuis. Men leert in de eerste plaats van elkaar en al doende leert men het jeugdhuis draaiende houden. De interne sociale controle is vaak sterk uitgebouwd in jeugdhuizen, doordat de meeste bezoekers gekend zijn door de jeugdhuismedewerkers.

Jeugdhuizen vallen volgens het decreet van 9 juni 1993²⁵ onder de bevoegdheid van gemeentebesturen. In Vlaanderen worden ruim vierhonderd jeugdhuizen ondersteund door stads- en gemeentebesturen. Deze ondersteuning bevat onder meer het subsidiëren van werkmiddelen, projectsubsidies, het ter beschikking stellen van infrastructuur,... Als een jeugdhuis aan bepaalde voorwaarden voldoet (bvb. X aantal uren open per week) dan kunnen ze een geldelijk bedrag ontvangen van de gemeente, waarmee ze hun werking verder kunnen uitbouwen. De jeugddienst van stad Kortrijk werkt bijvoorbeeld met een puntensysteem om de waarde van de subsidies te bepalen. Zo krijgt een jeugdhuis meer punten (en subsidies) naarmate men meer open is, meer groepsactiviteiten organiseert, meer met de kern vergadert,...

²⁴ MEERS J. *Gemeentewijzer: het jeugdhuis als partner in het gemeentelijk jeugdwerkbeleidsplan*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuizen, Antwerpen, 2001.
MEERS J. *Leidraad voor jeugdhuizen*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuizen, Antwerpen, 2000.
CLASSENS L. & VANHEE J. & VAN DINTER F. *De gemeente en het jeugdwerk: een kennismaking met jeugdwerk, gemeente en beleid*, Katholieke jeugdraad, Brussel, 2000.

²⁵ Het decreet houdende subsidiering van gemeentebesturen inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid

2.3.4 Bezoekers jeugdhuisen

De VAD voert jaarlijks een kwantitatief onderzoek uit naar trends in drugsgebruik in het uitgaansleven. In 2005 werden ongeveer 700 jongeren bevraagd op verschillende dans- en muziek-evenementen en enkele clubs in Vlaanderen²⁶.

Uit de resultaten die u kan nalezen in tabel 1 blijkt dat de meerderheid van de bevraagde jongeren (86,8%) regelmatig op café gaat. De gemiddelde frequentie van cafébezoek bedraagt 8,3 keer per maand. Vervolgens gaan de respondenten regelmatig naar fuiven, festivals en discotheken. Uit de bevraging blijkt ook dat concerten en jeugdhuisen door minder respondenten worden bezocht. Hoewel jeugdhuisen door minder bevraagde jongeren bezocht worden, blijkt de gemiddelde bezoekersfrequentie toch hoog te liggen, men gaat gemiddeld 4,6 keer per maand naar een jeugdhuis.

Ook het verband tussen de leeftijd en het uitgaan naar bepaalde gelegenheden werd onderzocht. Hieruit blijkt dat, hoe jonger de respondent is, hoe meer er naar jeugdhuisen en fuiven wordt gegaan.

Tabel 1: Percentage respondenten dat uitgaat naar gelegenheden en gemiddelde bezoekersfrequentie

Uitgaanslocatie	% en aantal respondenten ²⁷	Gemiddeld aantal bezoeken in de voorbije 30 dagen
Café	86,8 (561)	8,3
Fuiven	56,3 (369)	3,0
Festivals	54,9 (358)	1,8
Discotheek	49,1 (325)	3,6
Concert	36,1 (234)	2,3
Jeugdhuis	26,6 (174)	4,6

²⁶ VAN HAVERE T. *Partywise, kwantitatief onderzoek naar trends in drugsgebruik in het uitgaansleven*, VAD, Brussel, 2005.

²⁷ Deze kolom geeft hoeveel respondenten (percentages en aantallen) uitgaan naar de respectievelijke locaties.

2.3.5 Preventieve rol van het jeugdhuis

Op vlak van de drugsthematiek is het de functie van de jeugdhuisen om jongeren bij te staan in het leren maken van keuzes, nakomen van afspraken, nemen van verantwoordelijkheid, het versterken van de individuele weerbaarheid en het leren omgaan met risicogedrag²⁸. Jeugdhuisen hebben een zekere verantwoordelijkheid naar de bezoekers toe. Aangezien een persoon die overmatig alcohol of andere drugs gebruikt niet enkel gezondheidsproblemen, maar ook financiële, gerechtelijke en psychosociale problemen kan krijgen, ligt hier een taak voor het jeugdhuis weggelegd dat dit niet zover komt.

Een eerste, belangrijke stap hierbij is dat men een open en vertrouwelijke sfeer creëert in het jeugdhuis, waarbij men ongedwongen kan praten over drugs. Ook een toffe sfeer en een vlotte omgang met elkaar werken preventief. Ontspannende en toffe activiteiten geven jongeren de kicks die ze anders misschien in alcohol of drugs hopen te vinden. Ten tweede biedt een goede vriendenkring een prima bescherming tegen het misbruik van alcohol en andere drugs. Het is belangrijk dat jongeren positieve ervaringen opdoen en dat men er aanvaard wordt zonder vooroordelen. Ook voor een luisterend oor kan men in het jeugdhuis terecht. Eventueel kan men bij specifieke problemen doorverwijzen naar andere organisaties of instellingen.

We mogen niet vergeten dat een jeugdhuismedewerker een voorbeeldfunctie heeft ten opzichte van bezoekers. Ook komen de jeugdhuismedewerkers in rechtstreeks contact met de jongeren tijdens hun vrije tijd. Daardoor hebben ze een goed zicht over wat er leeft bij de jongeren. De signalen die ze opvangen kunnen belangrijk zijn om het drugsbeleid op af te stemmen.

²⁸ MEERS J. *Gemeentewijzer: het jeugdhuis als partner in het gemeentelijk jeugdwerkbeleidsplan*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuisen, Antwerpen, 2001.
MEERS J. *Leidraad voor jeugdhuisen*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuisen, Antwerpen, 2000.
FRANS J. & HAEPERS T. & LYBAERT C. *Lang leve het jeugdhuis! Een werkboek over het beheren en organiseren van een jeugdhuis*, Jongerengemeenschappen, Kipdorp, 1997.
ANSOMS S. *Een lokaal alcohol- en drugsbeleid: op elk vlak de juiste aanpak – het jeugdwerk*, VAD, Brussel 1998.

2.4 Belang van drugspreventie in het jeugdhuis

Tot op heden is er weinig wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd naar de effecten van alcohol- en drugspreventie in het jeugdwerk²⁹. Volgens de VAD is het evident dat preventieprogramma's die in verschillende sectoren worden uitgevoerd (school, media, ouders, jeugdwerk) meer kans hebben op effect dan eenmalige initiatieven. Daarom is het belangrijk om ook na te denken hoe men preventief zal werken in het jeugdhuis.

Preventie wordt aanzien als een verzameling van allerhande activiteiten naar coördinatie, overleg, stimulering, informatie of waarschuwing toe. Deze activiteiten zijn gericht op het voorkomen, wegwerken of neutraliseren van factoren die hinderlijk zijn voor de ontplooiing van het individu en gaat anticiperen op risicofactoren.

We kunnen niet verwachten dat jeugdhuisen grootschalige preventieve activiteiten gaan opzetten. Het is belangrijk dat jeugdhuisen hier aandacht aan besteden, maar teveel aandacht aan preventie zou de indruk kunnen wekken dat het jeugdhuis grote (drugs)problemen heeft. De preventieve activiteiten die men organiseert hoeven zich niet te beperken tot drugs, maar kunnen ook andere thema's behandelen zoals geweld, vandalisme, racisme,...

Preventie beoogt dus een gedragsverandering. Er zijn verschillende manieren waarop men deze verandering kan bekomen. In de eerste plaats kan men mensen gaan afschrikken of waarschuwen. Dit kan door dramatische films, dia's of getuigenissen. Afschrikking heeft echter enkel effect bij groepen die al overtuigd zijn van de schadelijke gevolgen van drugsgebruik. Bij andere groepen is dergelijke aanpak niet aan te raden. Ten tweede kan men ook informatie verschaffen om zo een negatieve houding ten opzichte van drugs teweeg te brengen. Dit kan bijvoorbeeld door een informatieavond over de producten.

²⁹ ANSOMS S. *Een lokaal alcohol- en drugsbeleid: op elk vlak de juiste aanpak – het jeugdwerk*, VAD, Brussel 1998.

MEERS J. *Gemeentewijzer: het jeugdhuis als partner in het gemeentelijk jeugdwerkbeleidsplan*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuisen, Antwerpen, 2001.

GODERIS P. & BAERT H. *Samen aan de drugs...preventie. Handleiding voor een gemeentelijk drugspreventiebeleid* Provinciebestuur West-Vlaanderen, Brugge, 1996.

ANSOMS S. *Drugs etc. Achtergrondinformatie*, VAD, Brussel, 2003.

Uit onderzoek blijkt echter dat kennis en informatie niet vanzelfsprekend tot een gedragverandering leiden, soms bekomt men het tegenovergestelde³⁰. Door de informatie te geven omtrent de producten wekt men soms de nieuwsgierigheid en dit kan niet de bedoeling zijn van de preventieve activiteiten. Een derde strategie is dat men de houding ten opzichte van drugsgebruik en de gevoelens en waarden van de jongeren ter sprake brengt. Men kan deze strategie bijvoorbeeld toepassen bij het stellingspel of 'sangria aan de costa del sol'³¹, die discussies uitlokken omtrent gevaarlijk gedrag. Dit zijn twee werkvormen waar jongeren aan de hand van stellingen met elkaar discussiëren over drugs en drugsgebruik.

Concreet blijkt uit bovenstaande dat het voor een jeugdhuis aan te raden is om de jeugdhuismedewerkers productinformatie aan te bieden, zodat zij de producten kunnen herkennen. Het is niet raadzaam om aan bezoekers sessies met productinformatie aan te bieden, omdat dit hun nieuwsgierigheid kan aanwakkeren. Wel kan naar bezoekers toe een drugspreventief spel of een drugspreventieve quiz aangeboden worden. De strategie waarbij men houdingen, gevoelens en waarden bespreekt met de jongeren is toepasbaar in een jeugdhuis, maar dit wordt best begeleid door iemand uit het werkveld, die ook antwoorden kan bieden op specifieke vragen omtrent drugs. Verder kan men in het jeugdhuis preventieve affiches hangen en/of informatieve folders aanbieden. Bij de VAD is dergelijk materiaal beschikbaar, dat zeker geschikt is voor jeugdhuizen. Het is niet aan te raden om een getuigenis aan te bieden in het jeugdhuis, omdat het vaak gaat om dramatische verhalen die drugspreventief weinig meerwaarde bieden. Wel kan een goede drugspreventieve film aangeboden worden, met een nabespreking.

Naast het opstarten van een drugsbeleid is het noodzakelijk dat jeugdhuizen ook gaan reflecteren hoe men drugspreventief zal werken naar de bezoekers toe.

³⁰ ANSOMS S. *Drugs etc. Achtergrondinformatie*, VAD, Brussel, 2003.

³¹ zie bijlage 1: *het stellingenspel en sangria aan de costa del sol*.

3 Praktijkstudie

3.1 Inleiding

In wat volgt wordt het onderzoek besproken dat werd uitgevoerd in de Kortrijkse jeugdhuisen. In Kortrijk is tot nog toe geen enkel drugsbeleid opgesteld in een jeugdhuis. Daarom is het interessant om daarnaast ook enkele casussen te bespreken waar op een verschillende manier invulling wordt geboden aan een drugsbeleid in jeugdhuisen.

In de stad Dendermonde werd met de jeugdhuisen een drugsconvenant afgesloten. Stad Oostende voerde een verplicht drugsbeleid door in haar jeugdhuisen. In de gemeente Wevelgem werd beroep gedaan op een externe organisatie om de verschillende partijen die belangrijk zijn bij de opstart van een drugsbeleid rond tafel te krijgen.

3.2 Jeugdhuisen Kortrijk

3.2.1 Onderzoeksopzet³²

In het derde jaar Bachelor Maatschappelijke Veiligheid liep ik stage bij de drugspreventiedienst van stad Kortrijk. Tijdens deze stageperiode werd een onderzoek uitgevoerd in alle Kortrijkse jeugdhuisen. De centrale onderzoeksvraag hierbij was of de Kortrijkse jeugdhuisen bereid zijn om een drugsbeleid op te stellen.

Stad Kortrijk telt 13 jeugdhuisen, wat veel is als we dit met andere steden vergelijken. Vier jeugdhuisen bevinden zich in Kortrijk zelf, vier in de deelgemeente Heule, de overige vijf jeugdhuisen zijn verspreid over de andere deelgemeentes. Er zijn enkele jeugdhuisen in Kortrijk die zich richten naar een bepaald doelpubliek (hardrockfans, allochtonen,...).

Omdat het haalbaar was om alle jeugdhuisen te bevragen werd geen steekproef genomen maar werd in alle Kortrijkse jeugdhuisen een vragenlijst afgenomen. Er werd beslist enkel de coördinatoren van het jeugdhuis te bevragen. Eventueel kon de keuze gemaakt worden om aan medewerkers en bezoekers van de jeugdhuisen te vragen of ze een nood ervaren aan een drugsbeleid. Dit zou echter zeer tijdrovend zijn, zeker als we alle jeugdhuisen willen bevragen. We zijn er dan ook van overtuigd dat een coördinator zeer goed op de hoogte is van het reilen en zeilen in het jeugdhuis. Dit omdat het bestuur van elk jeugdhuis normaal gezien wekelijks vergadert en men als coördinator regelmatig aanwezig is in het jeugdhuis.

Er werd gekozen voor een face-to-face bevraging die plaats vond in de eigen vertrouwde sfeer, het jeugdhuis zelf. Voordeel van deze keuze is dat de respons op de bevraging groot was. Elk jeugdhuis werd bereikt, ook al ging het niet altijd even vlot om de coördinatoren te strikken. Bijkomend voordeel was dat zo het onderzoek voldoende kon gekaderd worden. We wilden zeker vermijden dat de jeugdhuisen de indruk kregen dat er een onderzoek liep naar drugsgebruik, want dit zou tot paniek kunnen leiden.

³² BILLIET J. *Hoofdstuk 1 Van opiniepeiling naar een sociologie van maatschappelijke stromingen: een lange weg vol hinderlagen*. In: BILLIET J. *Ondanks beperkt zicht*, SOI/VUBPress, Leuven/Brussel, 1993.
BILLIET J. & WAEGE H. *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*, De Boeck, Antwerpen, 2003.

Verder werd gekozen voor een gestructureerde vragenlijst, zodat de antwoorden makkelijker te verwerken waren. Tijdens het onderzoek werd soms opgemerkt dat door de coördinatoren sociaal wenselijk werd geantwoord. Dit werd omzeild door bijvragen te stellen³³.

Niet alle gestelde vragen zijn opportuun binnen de doelstelling van deze bijdrage, maar zijn opgenomen in de vragenlijst uit interesse vanuit de drugspreventiedienst (bijvoorbeeld de vraag of men het belangrijk vond dat stad Kortrijk investeert in drugspreventie). De volledige vragenlijst kan u terugvinden in bijlage 2.

3.2.2 Resultaten bevraging Kortrijkse jeugdhuizen

Gedurende de voorbije twee jaar heeft bijna elk jeugdhuis in Kortrijk aandacht besteed aan het thema drugs. Het gaat hier om drugs in de ruime zin van het woord, dus ook roken en alcohol. Meestal was het tijdens een kernvergadering dat deze thema's aan bod kwamen. We moeten hierbij wel opmerken dat ten tijde van het onderzoek er heel wat te doen was omtrent het rookverbod in jeugdhuizen. Begin 2007 werd een rookverbod ingelast in alle plaatsen die publiek toegankelijk zijn. Voor drankgelegenheden werd een uitzondering uitgevaardigd. Jeugdhuizen worden niet aanzien als drankgelegenheid omdat er geen sterke drank verkocht wordt. Gevolg is dat er in principe in jeugdhuizen niet meer gerookt mag worden terwijl dit in een nabijgelegen café wel mag. Na de invoering van deze regel merkten enkele Kortrijkse jeugdhuizen op dat het bezoekersaantal daalde.

In acht van de dertien jeugdhuizen werden ooit drugspreventieve affiches uitgehangen. Als we nagaan of de jeugdhuizen nood ondervinden aan meer informatie omtrent het thema drugs, blijken de meeste geïnteresseerd in productinformatie voor de medewerkers.

³³ Bijvoorbeeld bij de vraag of er regels in het jeugdhuis zijn over hoe wordt omgegaan met drugsgebruik is dit toegepast. Sociaal wenselijk zou iedereen deze vraag positief beantwoorden. Bijkomend werd gevraagd op welke manier deze gegevens te vinden zijn, of deze bijvoorbeeld zijn opgenomen in het binnenhuisreglement.

Over hoe men zou optreden bij het vaststellen van drugsgebruik bestaat verdeeldheid bij de Kortrijkse jeugdhuisen. Vier jeugdhuisen zouden enkel bestraffend optreden. Dit kan bijvoorbeeld zijn door de persoon de toegang tot het jeugdhuis te ontzeggen. Vier van de dertien jeugdhuisen zouden enkel begeleidend optreden. Dit kan bijvoorbeeld door de persoon door te verwijzen naar de hulpverlening. De overige jeugdhuisen zouden zowel bestraffend als begeleidend optreden bij het vaststellen van drugsgebruik.

De meeste jeugdhuisen geven aan dat ze persoonafhankelijk zullen optreden. Zo zouden ze bij een bezoeker die voor de eerste maal komt anders reageren dan bij een vaste bezoeker.

Elk jeugdhuis heeft regels over hoe wordt omgegaan met drugsgebruik opgenomen in het binnenhuisreglement. Meestal staat vermeld dat drugsgebruik binnen het jeugdhuis verboden is, zonder bijkomende uitleg of eventuele sancties. Alle dertien jeugdhuisen geven aan dat het nuttig zou zijn om afspraken te maken met externen omtrent hoe wordt opgetreden bij drugsgebruik. Meestal zou men afspraken willen maken met andere jeugdhuisen of met de politie.

Wat in bijna alle jeugdhuisen naar voor komt is dat men wel wil werken aan een drugsbeleid en/of drugspreventie, maar dit pas nadat men in aanraking komt met drugs. Toch is het, zoals al meerdere malen naar voor kwam in deze bijdrage, noodzakelijk dat jeugdhuisen vooraf gaan reflecteren hoe men drugsproblemen zal aanpakken.

3.2.3 Overleg partners

Na dit onderzoek werd een overleg gepleegd met enkele partners om de resultaten te bespreken. Hierbij waren de drugspreventiedienst, jeugddienst en preventieteam van stad Kortrijk, de jeugdraad, jeugdhuiscoepel Formaat, de lokale politie en het Kortrijkse JAC aanwezig. Er werd beslist om vanuit de jeugdraad een overleg met de jeugdhuisen te organiseren. De jeugdraad en jeugddienst van stad Kortrijk was van plan om een overleg met alle jeugdhuisen te organiseren om het vernieuwde subsidiereglement te bespreken. De mogelijkheid werd geboden om als tweede agendapunt de resultaten van het onderzoek omtrent het drugsbeleid weer te geven. Aanvullend werd een methode aangereikt om een 'light' drugsbeleid op te stellen en was er plaats voor discussie omtrent de vernieuwde rookwetgeving. Het 'light' drugsbeleid wordt verder in dit artikel besproken.

3.2.4 Overleg jeugthuizen

Het overleg met de jeugthuizen ging door in één van de Kortrijkse jeugthuizen. Ongeveer de helft van de Kortrijkse jeugthuizen waren aanwezig. De meeste hebben achteraf drugspreventieve affiches besteld. Of er jeugthuizen zijn die ook effectief een drugsbeleid zullen opstarten is op het moment van opmaak van dit artikel niet gekend.

3.2.5 Besluit

De meningen van de Kortrijkse jeugthuizen omtrent het opstarten van een drugsbeleid in het jeugdhuis verschillen. Bijgevolg is het niet mogelijk om één globaal besluit te nemen. Enkele jeugthuizen zijn bereid om een drugsbeleid op te starten, andere zien dat volledig niet zitten, de rest zweeft er tussen. De meeste jeugthuizen willen pas dergelijk beleid opstarten nadat zich (drugs)problemen voordoen. De jeugthuizen die geen drugsbeleid willen opstarten verwachten dat men niet met de problematiek in aanraking zal komen. Zoals eerder aangegeven is het belangrijk dat een drugsbeleid jeugdhuis specifiek wordt opgesteld. Het is dus niet opportuun om één standaard drugsbeleid op te starten voor alle jeugthuizen.

Bovenstaand onderzoek buigt zich enkel over de vraag of jeugthuizen bereid zijn om een drugsbeleid op te starten, niet over hoeveel tijd men hierin wil investeren, wat de inhoud kan zijn,... Hiervoor kan bijkomend onderzoek gedaan worden. Toch kan verondersteld worden dat jeugthuizen sneller een beleid zullen opstarten als ze er dit kunnen opstarten in enkele vergaderingen, zeker als we dit vergelijken met de uitgebreide methodes die bestaan om een dergelijk beleid op te starten.

3.3 Drugsconvenant Dendermonde

Stad Dendermonde telt vier jeugdhuisen die eind 2001 een drugsconvenant ondertekend hebben met het stadsbestuur³⁴. In dit convenant werd opgenomen dat de jeugdhuisen een drugsbeleid zullen opstellen. De jeugdhuisen hebben er voor gekozen om een gemeenschappelijk drugsbeleid te hanteren. In het convenant is opgenomen dat de jeugdhuisen jaarlijks het beleid zullen evalueren. Drie maal per jaar gaat een overleg door met de verschillende jeugdhuisen omtrent het gevoerde beleid.

In het begin verliep het convenant goed. Na een zekere periode bleken, door de vele wissels binnen het bestuur van de jeugdhuisen, de overlegmomenten moeilijker te verlopen. Regelmatig doken nieuwe personen op die niet op de hoogte waren van voorgaande vergaderingen. Na twee jaar verwaterden de contacten en vertoonden de meeste jeugdhuisen nog weinig interesse voor het drugsbeleid.

3.4 Verplicht drugsbeleid Oostende

De stad Oostende heeft in de subsidievoorwaarden voor hun jeugdhuisen opgenomen dat deze een verplicht drugsbeleidplan moeten opmaken³⁵. Het is de bedoeling dat de jeugdhuisen een werkgroep oprichten, waar de volledige hiërarchische structuur van het jeugdhuis aan participeert (leden, medewerkers, beroepskrachten en de raad van bestuur). De stad biedt mogelijkheid tot coaching bij de opmaak van het plan. De coach ondersteunt de werkgroep om een visie uit te werken en reikt informatie aan (wetgeving, doorverwijsmogelijkheden,...). De stad Oostende voorziet dat het drugsbeleid opgesteld wordt in vijf à tien vergaderingen. Er wordt ook een handleiding aangeboden voor de opmaak van het drugsbeleidsplan. Tot op heden heeft één jeugdhuis het coachingproces doorlopen. Dit jeugdhuis was tevreden over de manier van werken.

³⁴ BEELAERT C (05.12.2006). *Drugsconvenant Jeugdhuisen Dendermonde*. Telefonisch contact. [V. SEYS].

³⁵ BAUWENS S. (06.11.2006). *Drugsbeleid Jeugdhuisen Oostende*. [E-mail aan V. Seys (stagiair.welzijnsdienst@kortrijk.be)].

Het is positief dat Oostende de jeugdhuisen goed begeleidt door het opstellen van een handleiding en het coachingproces. Over het feit of het aan te raden is dergelijk beleid te verplichten is bijkomend onderzoek nodig. Wel kan verondersteld worden dat bepaalde jeugdhuisen een beleid zullen opstellen omdat het moet, maar het niet toepassen.

3.5 Drugsbeleid Wevelgem

Uniek aan deze casus is dat de gemeente beroep deed op een externe organisatie voor de opmaak van een drugsbeleidsplan in de Wevelgemse jeugdhuisen³⁶. Hiervoor deed men beroep op Arktos, een vormingsorganisatie die werkt met kwetsbare jongeren. Bij het inhoudelijk opstellen van het drugsbeleid bood de organisatie geen ondersteuning. Hun taak was in hoofdzaak faciliterend en bestond erin om jeugdhuisen, de jeugddienst en andere mogelijke partners rond tafel te plaatsen zodat deze samen een drugsbeleidsplan konden opstellen.

Deze overleggroep besliste om één drugsbeleidsplan op te stellen voor de drie jeugdhuisen, waar voldoende ruimte was voorzien voor jeugdhuis specifieke invullingen. Het is positief dat in deze jeugdhuisen binnenkort een regeling wordt ingevoerd waarbij de niet-alcoholische dranken goedkoper zullen zijn dan de alcoholische. Deze aanpak kan preventief werken. Bij de opmaak van het drugsbeleidsplan werden ook afspraken gemaakt met de ambulante drugshulpverlening, naar doorverwijzing toe.

Belangrijk bij deze casus is dat de gemeente Wevelgem beroep deed op een externe organisatie bij de opmaak van het drugsbeleidsplan en dat er afspraken gemaakt werden met de drugshulpverlening.

³⁶ DE BAERE M (08.01.2007) *Drugsbeleid in Wevelgemse jeugdhuisen*. [E-mail aan V. SEYS (stagiair.welzijnsdienst@kortrijk.be)].

4 Conclusies

4.1 Een drugsbeleid op maat van de jeugthuizen

Elk jeugdhuis heeft zijn eigen identiteit, normen en waarden. Het is onmogelijk om één standaard drugsbeleid op te stellen dat voor alle jeugthuizen toepasbaar is. Voor een gemeente of stad is het dan ook niet aan te raden een gezamenlijk drugsbeleid op te stellen voor alle jeugthuizen die zich op het grondgebied bevinden. Wel is het mogelijk een methode aan te reiken om een drugsbeleid, aangepast aan de identiteit van het jeugdhuis, op te starten. In wat volgt vindt u de vereisten waaraan een drugsbeleid moet voldoen, een methode van 'light' drugsbeleid en welke rol de gemeente of stad kan spelen in het geheel.

Een drugsbeleid wordt aanzien als een geheel van gezamenlijke opvattingen rond alcohol en andere drugs vanuit het jeugdhuis en bevat standpunten die door alle medewerkers van het jeugdhuis worden gedragen. In de eerste plaats is het belangrijk dat het jeugdhuis zijn eigen visie gaat bepalen omtrent alcohol- en drugsmisbruik. Ten tweede gaat men grenzen bepalen en maatregelen vastleggen die gelden bij het overtreden van deze grenzen.

Tijdens het onderzoek dat in de Kortrijkse jeugthuizen werd uitgevoerd, gaven enkele coördinatoren aan persoonsafhankelijk te willen handelen bij overtredingen. Bij een overtreding van regels zou men dus anders handelen als het om een vast lid gaat vergeleken met een toevallige bezoeker. Het is echter niet aan te raden persoonsafhankelijk te gaan werken. Dit biedt weinig houvast en geeft ruimte voor de interpretatie van de jeugdhuismedewerker van dienst. Een drugsbeleid wil net dergelijke situaties vermijden. Als men enkele standaardsancties opstelt, weet de bezoeker wat hij kan verwachten bij een overtreding.

Het is belangrijk dat de afspraken niet enkel mondeling worden vastgelegd, maar dat deze ook worden neergeschreven. Zo heeft men iets om op terug te vallen en ontstaat er geen discussie van 'ik wist het niet'. Het is aan te raden om een schriftelijke versie van het drugsbeleid te afficheren in het jeugdhuis.

Belangrijk bij het bepalen van de grenzen en sancties is dat deze duidelijk zijn. Een drugsbeleid mag geen bladzijden lang document zijn met een kluwen aan afspraken en sancties. Het moet ook in praktijk uit te voeren zijn en door alle medewerkers gedragen worden, anders werkt dergelijk beleid niet. De sancties moeten ook in verhouding zijn tot de feiten. Het is niet omdat de grenzen afgebakend zijn dat deze ook automatisch worden opgevolgd. De sfeer in het jeugdhuis en het gedrag van de medewerkers bepalen veel. Bezoekers moeten niet enkel weten dat er regels zijn, maar ook dat deze consequent nageleefd moeten worden. Tijdens de opmaak van het drugsbeleidsplan is ook noodzakelijk dat men gaat nadenken hoe men dit zal introduceren in het jeugdhuis.

Een drugsbeleidsplan is belangrijk in het jeugdhuis, maar ook preventief werken rond drugs en andere thema's is belangrijk. Zo zijn sommige jongeren niet op de hoogte van de cannabiswet, of verkeerd geïnformeerd hieromtrent. Toch moet het jeugdhuis bewaken dat men niet overdrijft met dergelijke activiteiten. Dit kan argwaan wekken bij de bezoekers, men kan gaan denken dat er wel degelijk problemen zijn in het jeugdhuis, terwijl men louter preventief wil werken. Ook moet men erover waken dat de nieuwsgierigheid van de jongeren niet gewekt wordt. Daarom is het bijvoorbeeld niet aan te raden om productinformatie te geven aan de jongeren. De VAD biedt goed uitgewerkte, aantrekkelijke affiches en ander preventief materiaal aan dat zeker geschikt is voor jeugthuizen.

4.2 'Light' drugsbeleid

Tijdens de stageperiode werd een manier uitgewerkt om een hanteerbaar drugsbeleid op te starten in een jeugdhuis. Bij de opmaak van dergelijk beleid is het belangrijk dat jeugdhuis slechts een beperkte tijd moeten investeren. Verder moet de mogelijkheid bestaan dat de jeugthuizen ook zonder externe hulp een drugsbeleid kunnen opstarten. In de literatuur is er geen methode die aan bovenstaande vereisten voldoet en daarom werd een sjabloon opgesteld dat hanteerbaar is voor jeugthuizen.

Bij de opmaak van het sjabloon werd rekening gehouden met de conclusies uit bovenstaande tekst. Er werd aandacht besteed dat de medewerkers slechts beperkte tijd moeten investeren voor de opmaak van het beleid. Voor de opmaak van het sjabloon werd inspiratie opgedaan bij enkele handleidingen van steden en gemeenten³⁷ die ervaring hebben bij het opstarten van een drugsbeleid in jeugdhuisen. Dit werd aangevuld met de theoretische kaders uit het draaiboek³⁸ die de VAD uitgewerkt heeft en met eigen ideeën van de auteur.

Met onderstaande methode zou het jeugdhuis in principe in staat moeten zijn om dergelijk beleid volledig zelfstandig op te starten, maar zoals eerder gezegd kan men eventueel beroep doen op een externe coach. Het is zo dat het jeugdhuis niet noodzakelijk van nul moet starten. Meestal zijn al regels opgenomen omtrent drugsgebruik in het binnenhuisreglement.

Voor het opstellen van het drugsbeleid kan men ervoor kiezen om dit enkel met het bestuur of de kern te doen. Eventueel kan men leden betrekken bij de opmaak, maar dit maakt het opstellen complexer. Het is van belang dat het opgemaakte beleid door alle jeugdhuismedewerkers gedragen wordt. Deze medewerkers komen in rechtstreeks contact met de bezoekers, vangen signalen op en weten wat er leeft bij de jongeren. Ook goede communicatie van het beleid is belangrijk, zowel naar de medewerkers als naar bezoekers toe.

De meeste jeugdhuisen werken met vrijwilligers. Vaak worden door hen al heel wat vrijwillige uren geïnvesteerd om de goede werking van het jeugdhuis te garanderen. Het is dan ook niet ondenkbaar dat jeugdhuisen de extra belasting voor het opstarten van een drugsbeleid niet zien zitten. Ook is het niet aan te raden om in de jeugdhuisen nog een extra werkgroep drugsbeleid te laten opstarten. Daarom werd een 'light' drugsbeleid uitgewerkt. Deze werkwijze maakt het jeugdhuisen mogelijk om in één à twee vergaderingen een drugsbeleid uit te werken.

³⁷ De steden Oostende en Dendermonde en gemeente Wevelgem hebben een handleiding uitgewerkt voor de opmaak van een drugsbeleid in jeugdhuisen.

³⁸ KEERSMAEKERS R. *Drugs in het jeugdhuis, hoe deal je ermee?* VAD, Brussel, 1995.

4.2.1 Het bepalen van een visie

In de eerste plaats is het belangrijk dat het jeugdhuis een visie bepaalt ten opzichte van drugsgebruik in het jeugdhuis. Om de visie concreet uit te werken werden een aantal vragen opgesteld. Zoals eerder beschreven in dit artikel is het belangrijk dat het niet gaat om de persoonlijke mening van de leden van de werkgroep, maar moet men tot een algemene visie komen voor het jeugdhuis.

- **Waar is het drugsbeleid van toepassing?**

Bij deze vraag gaat men nadenken of het beleid enkel van toepassing is binnen het jeugdhuis, of ook erbuiten. Zo kan men er bijvoorbeeld voor kiezen om het beleid ook in de buurt van het jeugdhuis te voeren.

- **Op wie is het drugsbeleid van toepassing?**

Hierbij kan het jeugdhuis de keuze maken op wie het beleid van toepassing is. Men kan ervoor kiezen om het beleid enkel voor bezoekers op te stellen of zowel voor bezoekers als voor medewerkers. Er mag niet vergeten worden dat de jeugdhuismedewerker een voorbeeldfunctie heeft ten opzichte van de bezoekers. Het is dus aan te raden dat het beleid ook voor de medewerkers van toepassing is.

- **Wanneer moet het jeugdhuis ingrijpen? Wat wordt aanzien als problematisch gebruik?**

Bij de vraag wanneer het jeugdhuis moet ingrijpen bestaat omtrent illegale drugs geen twijfel. Het gebruik, dealen,.. is wettelijk verboden dus niet toegelaten in het jeugdhuis. Wel kan men regels vastleggen voor legale drugs. Zo dient men na te denken wanneer een dronken persoon als problematisch wordt aanzien, en wanneer het jeugdhuis moet ingrijpen.

- **Welke drugs worden opgenomen in het beleid?**

Hierbij kan het jeugdhuis de keuze maken om de legale drugs niet op te nemen in het beleid. Dit is echter af te raden, daar de meeste (drugs)problemen in het jeugdhuis zich waarschijnlijk voordoen met alcohol. Ook sigaretten kunnen in het beleid opgenomen worden. Op moment van het schrijven van dit artikel is er heel wat discussie omtrent het rookverbod in jeugdhuizen. Bij de opmaak van een drugsbeleid kan het jeugdhuis bijvoorbeeld bewust de keuze maken om het jeugdhuis rookvrij te maken. Bij de opmaak van dit artikel is nog niet duidelijk of het rookverbod ook geldt voor alle jeugdhuizen, omdat de wet bepaalde uitzonderingen voorziet.

Het is aan te raden dat alcohol ook wordt opgenomen in het drugsbeleid, want ook alcohol is een harddrug. Waarschijnlijk zullen jeugdhuizen ook meestal in aanraking komen met problemen door overmatige gebruik van alcohol.

Het is niet de bedoeling een af- of goedkeurende houding aan te nemen ten opzichte van alcohol. Wel gaat men grenzen bepalen omtrent het omgaan met deze drug. In drugsbeleid van een school wordt ook medicatie opgenomen als drug. Scholen hebben een medisch dossier van hun leerlingen. Jeugdhuizen beschikken niet over een medisch dossier van hun bezoekers, dus is het moeilijk om medicatie te verbieden in het jeugdhuis.

Vanuit de antwoorden op bovenstaande vragen kan het jeugdhuis een visie schrijven, hoe ze ten opzichte van drugsgebruik in het jeugdhuis staan.

4.2.2 Grenzen en maatregelen tabel

Nadat de visie is opgesteld is het belangrijk dat het jeugdhuis grenzen en maatregelen gaat bepalen. Het woord "maatregelen" klinkt zwaar, maar een opmerking geven op het gedrag van de jongere kan ook een maatregel zijn. Het is niet aan te raden om jongeren definitief de toegang tot het jeugdhuis te ontzeggen, iedereen verdient tenslotte een tweede kans.

Om de regels en sancties op te stellen werd een sjabloon opgemaakt die de jeugdhuizen tijdens de vergadering kunnen invullen. Hieronder is een deel van het sjabloon opgenomen. Het volledige sjabloon is te vinden in bijlage 3.

	Bezit	Gebruik	Onder invloed
Alcohol			
Tabak			
Cannabis			
Andere illegale drugs			

In de eerste kolom van de tabel vult men de soorten drugs in die men zal opnemen in het drugsbeleid. In bovenstaand voorbeeld werd een opsplitsing gemaakt tussen cannabis en andere illegale drugs, maar dit is een keuze die het jeugdhuis zelf maakt.

In de eerste rij worden de manieren van omgaan met drugs opgesomd die men zal opnemen in het drugsbeleid. Dit kan gaan om gedragen zoals bezit, gebruik, onder invloed, verkoop/dealen,... Bedoeling is dat men tijdens een vergadering gaat bepalen hoe het jeugdhuis ten opzichte van deze gedragingen staat, per drugssoort. Zo kan bijvoorbeeld bij het gebruik van alcohol geplaatst worden, verboden onder de zestien jaar. Het bezit van tabak is toegestaan, onder invloed zijn van alcohol is toegestaan zolang men zich niet storend gedraagt.

Nadien worden de maatregelen bepaald. Hiervoor kan men een kaartensysteem gebruiken. Er worden geen effectieve kaarten gegeven, maar het gaat om een gradatie die gemakkelijk toepasbaar is voor een jeugdhuismedewerker. Er zijn drie soorten kaarten. Een oranje kaart betekent een waarschuwing, een gele kaart een lichtere maatregel en een rode kaart een zwaardere maatregel. Tijdens de vergadering wordt per kaart bepaald welke maatregel deze inhoudt. Dit is een voorbeeld van wat een oranje kaart kan betekenen. "De jongere wordt aangesproken door de verantwoordelijke van de avond. Aan de jongere wordt de visie van het jeugdhuis duidelijk gemaakt. Verdere sancties blijven voorlopig uit." Een rode kaart betekent niet, zoals in het voetbal, dat men automatisch wordt uitgesloten.

Nu de grenzen en maatregelen bepaald zijn, kan men beide aan elkaar linken. Als men bijvoorbeeld in de tabel bij het dealen van andere illegale drugs "verboden" heeft geplaatst kan men ervoor kiezen om bij overtreding een rode kaart te geven. Uiteraard gaat het hier niet om een reële rode kaart, maar om een werkvorm om gemakkelijk en duidelijk te kunnen werken. In bijlage 4 vindt u een volledig ingevuld, fictief voorbeeld van deze werkwijze.

Voor deze werkwijze kan men als gemeente of stad het sjabloon aanreiken aan de jeugdhuisen. Om het geheel hanteerbaarder te maken kan men een verhard bord maken van het sjabloon, waarop de jeugdhuismedewerkers de oranje, gele en rode kaarten kan leggen om zo tot een consensus te komen.

Het is aan te raden dat men bij de opmaak van het drugsbeleid bepaalt wanneer de kern zal overleggen om het drugsbeleid te evalueren en waar nodig bij te sturen. Dit overleg zou minimum één maal per jaar moeten doorgaan om bijvoorbeeld veranderingen in de wetgeving up-to-date te houden.

4.3 Rol van een stad of gemeente

Bij de opmaak van het drugsbeleid staan jeugdhuisen er niet alleen voor. Een stad of gemeente kan bijvoorbeeld zijn medewerking verlenen.

Het is niet aan te raden dat men als stad of gemeente de jeugdhuisen gaat verplichten om een drugsbeleid op te stellen. Dit zou resulteren dat de meeste jeugdhuisen dergelijk beleid opstellen "omdat het moet", maar er verder niks mee doen. De opstart van een drugsbeleid moet een initiatief zijn van het jeugdhuis zelf, gedragen door de medewerkers. Uiteraard kan de stad of de gemeente de jeugdhuisen wel motiveren om een drugsbeleid op te starten. Zo kan men een coach aanbieden die ondersteuning biedt. Verder kan men een jeugdhuis die een drugsbeleid opstart belonen door hen bijvoorbeeld meer subsidies te verlenen of (gratis) preventief materiaal aan te bieden.

Jeugdhuisen kunnen het drugsbeleid volledig zelfstandig opstellen, of hierbij de ondersteuning vragen van een externe coach. Een stad of gemeente kan een dergelijke coach aanbieden die helpt bij het opstarten van het drugsbeleid. Dit kan iemand zijn van de (drugs)preventiedienst of van de jeugddienst. Het is niet de bedoeling dat deze persoon zijn persoonlijke visie of de visie van het stadsbestuur gaat opdringen. De belangrijkste taak van de coach bestaat erin dat deze persoon ondersteuning biedt bij moeilijkheden, tips geeft waar nodig en informatie bezorgt (bijvoorbeeld wettelijke verplichtingen).

Het kan handig zijn dat een extern persoon, die los staat van het jeugdhuis, kan ingrijpen bij oeverloze discussies of kan bijsturen en ondersteuning kan bieden bij het nemen van moeilijke beslissingen. Indien de stad geen coach kan aanbieden, kan er gecoacht worden door een andere externe dienst.

Uit het onderzoek in de Kortrijkse jeugdhuisen blijkt dat de meeste jeugdhuisen afspraken willen maken met externen omtrent het omgaan met drugsgebruik. Het is dan ook aan te raden dat men - bij de opstart van een drugsbeleid - met enkele partners gaat overleggen. Zo kunnen afspraken gemaakt worden met de jeugdraad, jeugddienst, politie, (drugs)hulpverlening, andere jeugdhuisen, (drugs)preventiedienst,... omtrent het drugsbeleid. Met de hulpverlening kan men afspreken hoe en waar de jeugdhuismedewerkers kunnen doorverwijzen indien een jongere vragen heeft omtrent drugsgebruik. Indien een organisatie, stad of gemeente een handleiding opstelt voor jeugdhuisen om een 'light' drugsbeleid op te stellen is het aan te raden om een lijst met de adressen op te nemen van mogelijke partners.

De gemeente of stad kan dergelijk overleg organiseren en ondersteunen. Afhankelijk van de vraag kan dit overleg eenmalig doorgaan, of kan men op geregelde tijdstippen vergaderen. Het maken van afspraken tussen politie, hulpverlening en vrijetijdssector verloopt niet altijd even gemakkelijk, maar de gemeente of stad kan hierbij een coachende werking innemen. Eventueel kan beroep gedaan worden op een externe organisatie die de jeugdhuisen, gemeente en andere partners rond de tafel kan plaatsen.

Dergelijk overleg wordt best niet teveel gepland, want het is niet de bedoeling jeugdhuisen te overladen met veel vergaderingen en extra werk. Hierdoor zou hun motivatie om een drugsbeleid op te starten en in stand te houden kunnen afnemen.

5 Kritische reflecties

Tenslotte wordt in wat volgt wordt kritische gereflecteerd over de aangereikte werkwijze en het gevoerde onderzoek in de Kortrijkse jeugdhuisen.

5.1 Kritische reflecties 'light' drugsbeleid

Het 'light' drugsbeleid heeft het grote voordeel dat het duidelijkheid schept omtrent de visie van het jeugdhuis ten opzichte van drugsgebruik. Verder worden de grenzen bepaald en de maatregelen die men zal nemen als de grenzen overtreden worden. Bovendien is de tabel overzichtelijk, als we dit vergelijken met een bladzijdenlang reglement. De aangereikte methode werd nog niet getest. Om te controleren of deze werkwijze effectief goed werkt in jeugdhuisen is verder onderzoek nodig. Hiervoor kan men het sjabloon in enkele jeugdhuisen uittesten en na een zekere tijd grondig evalueren. Het 'light' drugsbeleid werd voorgesteld aan een medewerker van de VAD en een medewerker van Formaat. Beiden reageerden positief op deze manier van werken. De drugspreventiedienst van Kortrijk zal de jeugdhuisen een sjabloon aanreiken om het 'light' drugsbeleid op te starten.

De grote sociale controle en de voorbeeldfunctie zijn factoren die uniek zijn voor het jeugdhuiswerk, en hierdoor het drugsbeleid een grotere kans tot slagen geeft. Door het opstellen van een drugsbeleidsplan staat men bewust stil bij de mogelijkheid dat er zich drugsproblemen kunnen voordoen en hoe men hiermee zal omgaan. Dit biedt een goede voorbereiding voor als de problemen zich ook effectief voordoen.

Er zijn ook enkele factoren die nadelig zijn om een drugsbeleid op te stellen en in stand te houden in een jeugdhuis. In praktijk blijkt dat het bestuur van de meeste jeugdhuisen regelmatig verandert. Bestuursleden krijgen andere interesses, gaan op kot, gaan vast werken,.. en hebben geen tijd meer om bestuurslid te zijn. Dit kan nadelig zijn voor het drugsbeleid. Zo kan bijvoorbeeld voorkomen dat nieuwe bestuursleden niet op de hoogte zijn van het drugsbeleid of er geen interesse voor hebben. Hierdoor bestaat de kans dat het beleid verwaterd en uiteindelijk niet meer wordt toegepast. Een stad of gemeente kan dit voorkomen door regelmatig de aandacht te vestigen op het drugsbeleid. Dit kan bijvoorbeeld door jaarlijks een ludieke actie te organiseren, regelmatig een receptie waarbij informeel kan gesproken worden omtrent de ervaringen met het drugsbeleid,...

Verder is het zo dat het verkopen van alcoholische dranken een deel van de inkomsten betekent voor jeugdhuisen. Daarom kan het vervelend zijn om hiervoor reglementen op te stellen. Er bestaan wel enkele wettelijke bepalingen en deze kan men zeker ook opnemen in het drugsbeleid. Zo mag men geen alcohol schenken aan personen jonger dan 16 jaar en aan personen die kennelijk dronken zijn. Niet-alcoholische dranken goedkoper aanbieden dan alcoholische dranken is zeker toepasbaar in een jeugdhuis en kan preventief werken.

Jeugdwerk gaat door tijdens de vrije tijd van de jongeren, op een informele manier. Daarom is het soms moeilijker om regels op te leggen dan bijvoorbeeld op school. Het kan voorkomen dat jeugdhuismedewerkers het moeilijk hebben om leeftijdsgenoten aan te spreken op hun (storend) gedrag in jeugdhuisen. Toch mag dergelijk gedrag niet door de vingers worden gezien. Daarom is het belangrijk om regels en maatregelen op te stellen die haalbaar zijn. Het opvolgen van de opgestelde regels en sancties is niet altijd gemakkelijk. Als men een jongere bijvoorbeeld verzoekt om het jeugdhuis te verlaten maar deze persoon weigert dit te doen kan deze situatie tot problemen leiden. Het is nuttig dat een jeugdhuis duidelijk in het drugsbeleid omschrijft wie de maatregelen uitvoert en op welke manier.

5.2 Kritische reflecties onderzoek Kortrijkse jeugdhuisen

Positief aan dit onderzoek is dat alle Kortrijkse jeugdhuisen bevroegd werden. Dit geeft een volledig beeld van wat er leeft in deze jeugdhuisen. Door beperking in tijd zijn enkel de coördinatoren bevroegd. Voor een volledige analyse is het aan te raden dat ook de andere jeugdhuismedewerkers, bezoekers, buurtbewoners,... bevroegd worden. Om tot algemene conclusies te komen voor alle Vlaamse jeugdhuisen zou het nuttig zijn om ook een enquête uit te voeren in andere steden.

In de vragenlijst wordt onrechtstreeks gepeild of de jeugdhuisen bereid zijn een drugsbeleid op te stellen. De vragenlijst kon nog een stuk uitgebreid worden met enkele vragen waarbij men peilt wat de inhoud van het drugsbeleid kan zijn en hoeveel tijd de jeugdhuisen willen besteden aan het opstellen van een dergelijk beleid. Dit was echter niet het hoofddoel van het onderzoek tijdens de stageperiode.

6 Bibliografie

6.1 Boeken, bijdragen uit boeken en tijdschriften

- ANSOMS S. *Drugs etc. Achtergrondinformatie*, VAD, Brussel, 2003.
- ANSOMS S. *Een lokaal alcohol- en drugsbeleid: op elk vlak de juiste aanpak – het jeugdwerk*, VAD, Brussel 1998.
- BILLIET J. & WAEGE H. *Een samenleving onderzocht. Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. De Boeck, Antwerpen, 2003.
- BILLIET J. *Hoofdstuk 1 Van opiniepeiling naar een sociologie van maatschappelijke stromingen: een lange weg vol hinderlagen*. In: BILLIET J. *Ondanks beperkt zicht*, SOI/VUBPress, Leuven/Brussel, 1993.
- CAESTECKER M. & VERHOEVEN R. *Scouting, kicken zonder drugs*. VVKSM, Antwerpen, 1999.
- CLASSENS L. & VANHEE J. & VAN DINTER F. *De gemeente en het jeugdwerk: een kennismaking met jeugdwerk, gemeente en beleid*, Katholieke jeugdraad, Brussel, 2000.
- DOM G. *Drug-skenner. Wat iedereen moet weten over drugs, tabak, alcohol en medicijnen*. Epo, Berchem, 2000.
- Formaat VZW. *Cannabis in het jeugdhuis*, Formaat, Antwerpen, brochure in opmaak, 2007.
- FRANS J. & HAEPERS T. & LYBAERT C. *Lang leve het jeugdhuis! Een werkboek over het beheren en organiseren van een jeugdhuis*, Jongerengemeenschappen, Kipdorp, 1997.
- GODERIS P. & BAERT H. *Samen aan de drugs...preventie. Handleiding voor een gemeentelijk drugspreventiebeleid*, Provinciebestuur West-Vlaanderen, Brugge, 1996.
- KEERSMAEKERS R. *De achtergrond op de voorgrond*, VAD, Brussel, 1995.
- KEERSMAEKERS R. *Drugs in het jeugdhuis, hoe deal je ermee?* VAD, Brussel, 1995.

- MEERS J. *Gemeentewijzer: het jeugdhuis als partner in het gemeentelijk jeugdwerkbeleidsplan*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuisen, Antwerpen, 2001.
- MEERS J. *Leidraad voor jeugdhuisen*, Vlaamse Federatie van Jeugdhuisen, Antwerpen, 2000.
- PRIMIS H. *VZW zakhandboekje*, Kluwer, Mechelen, 2006.
- VAD. *Drugs ingeblikt. Een werkvorm met foto's en stellingen over drugs*, VAD, Brussel, 2005.
- VAN CAUWENBERGHE K. & BERGHMANS M. *Juridische handvatten voor het gebruik en misbruik van alcohol en andere drugs in het jeugdwerk*, VAD, Brussel, 2005.
- VANHUELE H. *Drugsbeleid op school: een hulpmiddel voor het verantwoord leren omgaan met het drugthema*. In: Handboek leerlingenbegeleiding, afl 34, november 2001.
- WYDOOGHE B. *1 Het spelbord en de regels – studieboek*. Garant, Antwerpen, 2005.
- WYDOOGHE B. *2 Spelers en pionnen – zoekboek*. Garant, Antwerpen, 2005.
- WYDOOGHE B. *3 Spel! – schrijf- en oefenboek*. Garant, Antwerpen, 2005.

6.2 Internetbronnen

- ANSOMS S. *Veelgevraagd. Klopt de stepping-stone-theorie?* VAD, www.druglijn.be, 2003.
- MATTHYS F. *Wetgeving illegale drugs*, VAD, www.vad.be, 2006.

6.3 Andere bronnen

- BAUWENS S. (06.11.2006). *Drugsbeleid Jeugdhuizen Oostende*. [E-mail aan V. Seys (stagiair.welzijnsdienst@kortrijk.be)].
- BEELAERT C (05.12.2006). *Drugsconvenant Jeugdhuizen Dendermonde*. Telefonisch contact. [V. SEYS].
- DE BAERE M (08.01.2007) *Drugsbeleid in Wevelgemse jeugdhuizen*. [E-mail aan V. SEYS (stagiair.welzijnsdienst@kortrijk.be)].

7 Bijlagen

7.1 Bijlage 1: het stellingenspel en sangria aan de costa del sol

7.1.1 *Het stellingenspel*

De begeleider trekt twee evenwijdige strepen op de grond³⁹. Bij elke stellingen die de begeleider voorleest, moeten de deelnemers een positie innemen in de ruimte. Bijvoorbeeld rechts van beide strepen = akkoord, links van beide strepen = niet akkoord, tussen de twee strepen = weet het niet. De deelnemers hebben zich nu ruimtelijk geplaatst tegenover de stelling. Deelnemers met een verschillend standpunt kunnen hun positie met elkaar bespreken en zo kan een discussie ontstaan omtrent de stelling. Bij het stellingenspel bestaan geen juiste of foute antwoorden.

Enkele voorbeelden van stellingen

- Drugsgebruik is een jongerenprobleem
- Ik zie mijn lief liever zonder drugs
- Zonder alcohol, geen lol
- Gezondheidsfreaks hebben geen leven meer
- Drugs maakt het leven leuker
- Als cannabis gelegaliseerd wordt, zouden er minder junkies zijn
- Drugs gebruiken is enkel gevaarlijk voor jezelf
- Iedereen heeft nood aan een kick

³⁹ KEERSMAEKERS R. *Drugs in het jeugdhuis, hoe deal je ermee?* VAD, Brussel, 1995.
VAD. *Drugs ingeblikt. Een werkvorm met foto's en stellingen over drugs.* VAD, Brussel, 2005.

7.1.2 Sangria aan de costa del sol: een oefening in gevaarlijk gedrag

Bedoeling is dat men de personen gaat rangschikken van 1 tot 6 naargelang hun gedrag als meer of minder gevaarlijk wordt aanzien⁴⁰. 1 = minst gevaarlijk, 6 = meest gevaarlijk. Achteraf gebeurt een nabespreking.

- **Lieve** rookt 20 sigaretten per dag. Ze rookt om zich te ontspannen. Ze kent de gezondheidsrisico's die aan het roken verbonden zijn, maar ze vindt dat iedereen van iets moet doodgaan.
- **Vera** is voor haar examens geslaagd en heeft dit met een paar goede vrienden gevierd. Het werd een lange avond en nacht, met veel plezier, en veel, misschien wel té veel alcohol. Zij herinnert zich niet al te veel meer van de laatste uren en ze herinnert zich helemaal niet meer hoe ze thuisgeraakt is.
- **Jan** is een vlotte en sociale gast. Ter ontspanning gaat Jan regelmatig met zijn vrienden op café, waar hij biljart speelt of een spelletje kaart en een 2-tal pinten drinkt. Na school gaat hij met zijn vrienden meestal naar hetzelfde café waar ze bij een paar pinten drinken nog wat gezellig napraten. Op woensdagavond en tijdens de weekendavonden laat hij zich eens goed gaan in het jeugdhuis. Op zo'n avonden drinkt Jan gemiddeld een 6-tal pinten.
- Leider **Piet** gaat zoals elk jaar weer mee op kamp. Begin dit jaar is hij beginnen werken, zodat hij niet veel verlof heeft. De voorbereiding van het kamp kan dan ook alleen maar plaatsvinden na de werkuren, zodat hij heel moe op kamp vertrekt. Als jinleider moet hij bovendien een dag eerder op kamp zijn om alle tenten op te zetten. Samen met zijn leden rijdt hij richting Ardennen. Het valt hem allemaal wat lastig, maar met voldoende koffie onderweg en twee keer een pilletje om wakker te blijven, lukt het hem aardig om fit te blijven.
- **Frank** rookt af en toe marihuana met zijn vrienden. Als leider van de verkenners rookt hij nooit tijdens activiteiten van de scouts. Op kamp is het nachtspel en moet hij erg lang op een zelfde post blijven zitten. Stiekem rookt hij een joint om de tijd te doven.

⁴⁰ CAESTECKER M. & VERHOEVEN R. *Scouting, kicken zonder drugs*. VVKSM, Antwerpen, 1999.

- **Michel** is een schuchtere jongen. Vooral op feestjes heeft hij het bijzonder moeilijk om uit de hoek te komen. Maar sinds een paar weken gaat het veel beter. In de dancing die Michel bezoekt, kan hij XCT pillen kopen en hiermee kan hij zich zonder vrees helemaal uitleven: lekker gek doen tot 's morgens vroeg.

Lieve ____ Vera ____ Jan ____ Piet____ Frank ____ Michel ____

7.2 Bijlage 2: vragenlijst onderzoek Kortrijkse jeugdhuisen

1 Welk doelpubliek bereikt het jeugdhuis (leeftijd, subcultuur, jeugdbeweging, ..)?

.....

2 Stad Kortrijk investeert in drugspreventie omdat zij dat belangrijk vindt.

Vind jij dit terecht?

Ja

Nee

Geen mening

Motiveer:

3 Merk je in de omgeving van het jeugdhuis tendensen dat kinderen steeds vroeger beginnen met middelengebruik? (Als het gaat over het drinken van alcohol, het roken van tabak of het gebruik van cannabis)

Ja

Nee

Geen mening

Motiveer:

4 Ondervind je of ondervindt de buurt (over)last van het "drugsgebruik" in de omgeving van het jeugdhuis?

Ja

Nee

Geen mening

Motiveer:

5 Werd door het jeugdhuis aandacht besteed aan het thema drugs, roken of overmatig alcoholgebruik gedurende de voorbije twee jaar?

Ja

Nee

Zo ja, op welke manier werd hieraan aandacht besteed?*

Op een vergadering

Op een vorming

Tijdens een activiteit van het jeugdhuis (filmavond, quiz,...)

Affiches

Andere:

6 Ervaar je vanuit het jeugdhuis nood aan informatie met betrekking tot drugs of drugsproblematiek?

Ja

Nee

Zo ja, over wat wenst men bijkomende informatie?*

Informatie over de soorten drugs, de gevolgen en herkennen van drugs

Informatie over hulpverlening in Kortrijk

Informatie omtrent omgaan met drugsgebruik

Informatie over drugspreventie

Andere:

7 Vind je dat het jeugdhuis bij het vaststellen van drugsgebruik of –bezit begeleidend en/of bestraffend moet optreden?

Enkel begeleidend

Enkel bestraffend

Begeleidend en bestraffend

Niet optreden

Motiveer:

8 Zijn er in het jeugdhuis regels hoe er wordt omgegaan met drugs (bezit – gebruik – verkoop)?

Ja*

- Via mondelinge afspraken
- Via het (binnen)huisreglement of barbeleid
- Via het drugsbeleid van het jeugdhuis
- Andere:

Nee

Indien nee, zouden dergelijke regels nuttig zijn voor het jeugdhuis?

Ja

Nee

Motiveer:

Indien ja, welke regels?

9 Zou het nuttig zijn om afspraken te maken met externen over het omgaan met drugs in het jeugdhuis?

Ja*

- Met andere jeugdhuisen
- Met de drugspreventiedienst van stad Kortrijk
- Met de politie
- Andere:

Nee

10 Is men bereid om in het jeugdhuis aan drugspreventie te doen?

Ja

Nee

Motiveer:

11 Moet er rond deze problematiek iets dringend worden aangepakt (bijkomende opmerkingen)?

Ben je eventueel bereid actief mee te werken aan preventieacties?

Ja

Nee

Zo ja, e-mail adres:

* = meerdere antwoorden mogelijk

7.3 Bijlage 3: sjabloon light drugsbeleid

1. Visie jeugdhuis betreffende drugsgebruik

2. Wat bij overtreding?

	Bezit	Gebruik	Onder invloed	Verkoop / dealen	Bij herhaling
Alcohol					
Tabak					
Cannabis					
Andere illegale drugs					
...*					

Waarschuwing

Gele kaart: lichtere "maatregel"

Rode kaart: zwaardere "maatregel"

* Jeugdhuis beslist zelf welke categorieën men opneemt

7.4 Bijlage 4: een fictief ingevuld sjabloon

7.4.1 Visie jeugdhuis betreffende drugsgebruik

Dit beleid is opgesteld voor alle leden en medewerkers.

Wat **legale drugs** (alcohol en sigaretten) betreft rekenen we op het gezond verstand van de bezoekers van het jeugdhuis. Met andere woorden, zolang met niet tot overmatig gebruik overgaat, zal niet ingegrepen worden.

Als we het over **illegale drugs** hebben, is gebruik, onder invloed zijn en dealen in en rond de gebouwen van jeugthuizen verboden.

7.4.2 Wat bij overtreding?

	Bezit	Gebruik	Onder invloed	Verkoop / dealen	Bij herhaling
Alcohol	Geen eigen drank	+ 16 jaar	Bij storend 		Gedrag wordt herhaald
Tabak	Toegestaan	Toegestaan		Toegestaan	
Cannabis	Verboden 	Verboden 	Bij storend 	Verboden 	Verboden
Andere illegale drugs	Verboden 	Verboden 	Verboden 	Verboden 	Verboden

Waarschuwing: De jongere wordt aangesproken door de verantwoordelijke van de avond. Aan de jongere wordt de visie van het jeugdhuis duidelijk gemaakt. Verdere sancties blijven voorlopig uit.

Gele kaart: Aan de jongere van het jeugdhuis wordt de visie aangaande middelengebruik duidelijk gemaakt. De jongere wordt voor die bepaalde avond de toegang tot het jeugdhuis ontzegd. Het feit wordt op de bestuursvergadering besproken.

Rode kaart: Bij dergelijke feiten wordt onmiddellijk overleg gepleegd met de bestuursleden. Indien dit nodig wordt geacht (vb: bij dealen) wordt de politie gewaarschuwd). Tijdens de volgende bestuursvergadering wordt het feit besproken, dit naar verdere begeleiding en eventuele sancties toe.